

Universalisme del barri propi

Visat núm. 3

(abril 2007)

by Barbara Łuczak

De les novel·les de Mercè Rodoreda, se n'ha dit que capten —però potser també creen— el *genius loci* barceloní. Els personatges d'*Aloma*, *La plaça del Diamant*, *El carrer de les Camèlies* i *Mirall trencat* es mouen pels espais més emblemàtics de la ciutat —la Rambla, la Plaça de Catalunya, el Liceu, el Parc Güell...— o trepitgen els carrers del barri de Gràcia o el de Sant Gervasi, on va néixer l'escriptora. Fins i tot a *Quanta, quanta guerra...*, llibre en què domina una poètica del somni, els esdeveniments i els personatges, que el lector serà propens a considerar com a irreal, coexisteixen amb escenaris urbans reconeixadors i amb referents extraliteraris.

L'Adrià, el protagonista de la novel·la, abandona el barri barceloní de Sarrià i emprèn un viatge que el farà «meravellar-se de les meravelles» del món. Aquest món, a cada passa que fa el jove protagonista, es mostra més i més divers i sorprenent, i, finalment, s'imbueix d'uns elements mítics que el revesteixen de sentit. L'aventura de l'Adrià s'assembla a aquella que viu el lector de la prosa de Mercè Rodoreda. En els seus llibres, tendres i crus alhora, l'escriptora aconsegueix proveir d'una dimensió universal uns mons que s'arrelen en la cultura i en la història del seu país, que neixen de vivències, enyorances i records propis, reconfigurats per la imaginació. L'exili, una de les experiències que més van marcar la vida de l'autora i la de la seva generació, sens dubte va influir també en la mirada que Rodoreda, establerta a França i després a Suïssa, dirigeix vers Barcelona. Si bé en les novel·les rarament empra escenaris que no siguin els de la seva ciutat, artísticament reelaborats, l'allunyament físic li permet modelar-los d'una manera particular.

Els universos novel·lescos que dona vida, gairebé sempre, recreen uns espais coneguts o uns fets concrets de la història de Catalunya, però de seguida s'eixamplen fins al punt de donar cabuda a uns altres territoris i uns altres temps, els que els lectors hi vulguin veure. Els barris de Barcelona s'obren a uns altres barris, els carrers a uns altres carrers i els jardins a uns altres jardins. Els protagonistes sobrepassen les fronteres dels seus petits mons particulars. La coneixença d'una vida que passa per la vora d'un fet minúscul, d'un detall aparentment insignificant, és un punt de partida per anar més enllà, per entrar en uns mons desconeguts. Contar les històries d'altri sense abandonar un temps i un espai propis és potser un dels secrets dels grans escriptors, dels que acostumem anomenar «universals».